

शाक्यकुलया क्षति

भिच्छु विवेकानन्द

5

5

शाक्यकुलया क्षति

अनुवादक

भिक्षु विवेकानन्द

प्रकाशक

चिरीमाया उपासिका

खमाबहा भक्तपुर

प्रथम संस्करण १०००

विक्रम सम्बत् २०२६

बुद्ध सम्बत् २५१६

मूल्य १।-

मांया सेवा

मात ापितु उपट्टानं एतं मङ्गल मुत्तमं । मां
बौपिनि सेवा याय्गु हे मङ्गल खः धका मङ्गल
सूत्रे भगवान बुद्धं आज्ञा जुया बिज्याथे थौं मांया
आपालं न्ह्यो निस्ये धर्मिक सफु छगू प्रकाश याय्
धैगु श्रद्धा तथा च्वंगु यात भन्तेया ग्वाहालिकया
उगु श्रद्धायात सफल याना बी दुगुलिं थःत थमं
सौभाग्य भापिया च्वना ।

संघरत्न शाक्य

चिरीमाया उपासिका
खामाबाहा,
भक्तपुर

प्रकाशकया

थःगु खं ।

संसार धयागु दुःख व भये धागु सत्ये खः । छाया धासा जन्मया ल्यू मरण संयोगया ल्यू बियोग संयोगया बियोग हे संसार चक्रया कानुन धासां पाइथे मच्चं ।

जिमि छेँ खँ जिमि मानं थमं दुःख भोग याना वयागु दुःखया खं जिमित व मेपित कना च्वनी । व कना हइगु बखते जिमि व न्यना च्वंपिनि मिखां ख्वबि महा धयागु मदु । संयोगया बियोग थ्व हे सम्बन्धे जि खनागु व न्यनागु थःगु छेंया परीस्थिति सम्बन्धे सः सःथे छत्वाचा उलेख याये ।

जिमि छेँ जिमि मांया काय् न्याह्म म्हाय् न्याह्म याना भिम मस्त दु धाई । थपिं मध्य जि मखंक काय् निह्म म्हाय् छह्म मंत धाई । जि खनापिं तता तीर्थमाया सप्रमाया क्येहे सानुमाया अले जि हे मायादेवी खः कायपिं दाई बुद्धरत्न किजा धर्मरत्न व संघरत्न । धर्मरत्न निदंति स्वाना मंत । लिपा ततापिं निह्म बिया छुत दाइया विवाह जुल ।

दाई बुद्धरत्न मचांसिये दुःख सिया ज्या याना नये माह्म जुया विद्या ब्वने मखं उकिं किजायात जुसां ब्वकेमा धका स्कूले भर्ना याना बिल दाई मभिं थाय मवं ज्याय् फुरसत दये वं भन्ते-

पिनि संगते वनी । अमाई पुन्हि अष्टमी विहारे वना शीलकया
दान पुण्य याना ज्वी । दाई याके धर्म चिते दुथें परीवारपिके नं
स्नेह वित्त दु परीवारपितनं बांलाक बिचायाना भन्तेपिनि सेवाय्
च्वंहा दाई छनू व हे दाईयात भयंकर रोगं कल जिमि छुं ज्वीला
धयागु महा भये । तर भाग्य वस व रोग शान्त जुया वन ।
अथे नं तःनू मच्चं च्यानू किनू जक जुल ।

छनू खष्टमी खुनु जानया ज्यासले वंहा वंथ ज्यासलं
ल्याहां व बले ह्यं मफेका बल, चिकुल धका थर थर खात जि
गा छपू बिया गां न्यया द्यो वने तेन अले दाई बेलियाय् त्यल नु
बेलिनिया । दाई नं जानं नयेमेल धका धाल तर जि धिपियाना
दाई बेलियाय् वल जा नयेत फेतुना जा छकूजा छुनल दाई
तच्चतं खात अले जा नं नये मखुत धका नुसिला दाई काहां
वया लासाय् गोतु वन । जि सिलखं भुंका बिया जिपि उगु थुगुं
याना घना दाई याउंक घना च्वन ज्वी धयागु ला गनं चच्चि
अचेत जुया च्वन । चान्हे छक दाईया थाय् वना स्व वना दाई दाई
धका स ता न्वं वाना मह मां व्वां सतल नं न्वं वाना मह घडि
स्वया चान्हे सिया ३ बजेति जुल मने तच्चतं दुःख जुल छुं याय्
सःगु मखु सकले बिमारी दुथाय् च्वना च्वना । जिमि सःसिया
भरोसा हे दाई खः दाइया उमेर नीच्यादंतिनि दत । दाई नं न्वं
वाना हइला धयागु आशा जक न्वं वाना हःगु मखु । सकसियां
मिखाय् ह्वबि । क्रमशः समय न्हिनेसिया १२ बजे जुल दाई
अथेया अथे हे तिनि । थथे च्वना छु याय् धका वैद्य सःता हयाः

क्यना वैद्ये नाडि स्वया वास बिल १ बजेति वास नकागु ३ बजे
पुला वन नं छुं सी मडु । हनं वना वैद्य हे बल कया वैद्य नं धाय्
साथ वया स्वल रोगला बधे जुजुं वया च्वन कम्पडर क्यो धया
वन ।

अनं ५ बजे हे कम्पडर हया क्यना कम्पडरं र्वे वं हे रोग
बांमडागु हे जुल धका वास न्याके ध्या स्वी व वास नकेगु
बिल । आः कम्पडर क्यनागुलि छुं भतिचा आशा थाहां वल ।
तर ध्व नं आशा हे जक जुल वासलं थ्युगु मखु । दाई थौं नं
चच्चि अथे हे ति न । संगु नं मखु न्वं वागु नं मखु । द्यो बांलाक
त्वीया वस्येलि हनं कम्पडर सःता हया कम्पडरं हनं मेगु हे स्वी
मेगु हे वास नकल उकिनं छुं सी दुगु मखु । धा मधा सुथेसिया
१० बजे जुल । थौं जुगारी अष्टमी दाई भःतेपिथाय वंसां जिमिसं
भन्तेपिनि संगत मयानानी थथे धका भन्तेपि यो हे मयोगु नं
मखु । पुलांगु पह हे जिमिके दनि उकिं उखे थुखे द्यो पूज्या जुया
पूजा याना ल्याहां वयाम्हे सिया मने आला दाईया रोग काहा
वल ज्वी धका विश्वासं दाई दु थाय् वना दाई द ई धका सःता
तर दाई नं हं मधा दाई नं न्वं मवागु खना बुढाह्य अनुया मिखां
ख्वबि कूतुं वल अले छ य् धयां न्हाचं निस्स्ये थथे तिनि धाल ।

हनं वना कम्पडर सःता हया क्यना कम्पडरं बिमारी
स्वया ख्वा ख्युं कल । थुकथं तःकमछि कम्पडर क्यना नं छुं लगे
मजुल । कम्पडरं सःसथे याना वना हे बिल । च्वच्वं द्यो निभा
लुकुबित सकसिया छे मत् च्यात दाईया ल्हाहा तुति छक थिया

स्वया मिथे पुना च्वन । आ. याय् गु उपाय छु छुनं मथुल । पिया
जक च्वनेगु जुल । च्वच्चं बाचा ति जाल दाई वाथाक दन स्मृति
दुगु मखु दाई क्रमशः छतपते जुया सना हल संसं हे दाई चच्चि
हे सन । १, २ बजे ति दाईन योमा धका न्वं बना मांयात कातुक
ज्वन हनं गो तुल हनं छतपते जुया सन संलिसे रोग बधे जुया
बल जिपि ग्यात मानं बाबु छं जिमित तोता वने त्यनाला धका
धाबले बनि जुल का छु धाल क्रमशः रोगया चरम सिमाय ध्यन
कम्पडर बल आ प्राणेश्वर धयागु स्वी छग दु बीला धाल व स्वी
बीका पलखलं होस दया बल कम्पडरं आ बचे ज्वीगु आश दनि
धका धया वन । कम्पडर वना छे' मध्योनि ज्वी । रोग बधे हे
जुया अन्तिम अवस्थाय ध्येन अन्तिमे शरणागत भगवान धका
दाई २०१३ साल कार्तिक जुग डि नवमी खुनु सुथे ५ बजे मंत ।

मां अबु बुढा बुढी थि धुंकल किजा चिधित्तिनि उकिं
जिपि सकलें अनाथ । दाई परलोक जुस्येति बुढाह्य अबु तच्चतं
शोकयात तनु तक अबुया मिखां ख्ववि मदि मां माहे जुल ।
छनू अबु मखंक थःगु ख्ववि हुया अबु आ ख्वया हालां छुयाये
दाई वइ मखुत भीगु कर्म थथे हे जुल जिमित छुयाय् गु छुयाना
नै धका धन्दा काय् मते सः सःथे फुफुथे ज्या याय् किजा दनि
किजा छम्हेसित हुर्के याय् गु स्वे धका सः स थे खं लहाना अबुया
ख्ववि दिका । अले जिमिसं फुफुथे ज्या याना जीविका हनेगुलि
ल्हातया । छैया समाजिक ज्यानं चले याना वया च्वना । दाईया
मस्त प्यह्य दुपि मध्य निह्य दाई स्वया न्हापा हे मंत । दाई मदया

लिपा काय् छह्ण बुल । वनं दाईया दकिला खुनु सुथे मंत दाई मदुसां दाईया काय् छह्णसां दत धका धया वयागु नं अजोगु गति दाईया परीवार मस्त न्हना फुना वंगुलि नं अबुया मने पीडजुल अत्रुनं उसाय् मंत आर्थिक पीड ज्याखंया पीडंला छुखे अबुया ल्वेनं वधे जुजुं २०१४ साल कार्तिक शुक्रपक्ष त्रयोदसी खुनू न्हिने २ बजेति परलोक जुल अर्थात दाईया दकिला धुंका न्यानू देका ६८ रूवी च्यादंया उमेर जिमिगु न्होने मंत अबु नाप नापं हनं दाईया हे न्हेदं दुह्ण म्हाय् छह्ण दनिह्ण वनं मंत हनं अबु मदया स्वलाति लिपा भिच्यादं दुह्ण कहे सानुमाया मंत ।

थुकथं दच्छि व स्वलाया दुने न्याह्ण परीवारं तोतका च्वना । परीवार फुगु दुःख आर्थिक अवस्था कोत्योत्यो वःगु दुःख व शोके दु दुं वया च्वना । तर दाई मदुगु शोके दुना च्वना वले पूज्य भन्ते विवेकानन्द मुनि विहारे वर्षावास च्वं बिज्यात अले वस्पोलयात इले विले छे बिज्याका वस्पोलया उपदेश न्यना रूवःगु हृदय शांत याय्गु लिधंसा जु वन । अले जिपि क्रमश विहारे वनेगु श्रद्धा चित्त दया वल । विहारे नं वना हया ववं मुनि विहारेले छक जुगु बुद्ध पूजा च्यान्वी छक जुगु नं वस्पोल थन बिज्यास्येति खः ।

अबु बरामी जुबले नं वस्पोल बिज्याका परीत्राण पाठयाका अबु खुसी जुल । अबुया थ गु मरण अवस्था खना जिमिगु पीडकया च्वंगुनं वस्पोलया लिधंसां छुं पाजुगु खने दु । छुं जुया जि मंत धासा थ्व मस्त थ्व भन्तेया हे संगतं सुधार ज्वी धैगु

[च]

आशा खः वस्पोल न्होने तथा हे अबुनं प्राण तोतल । जिमिगु दुःख सुखे वस्पोल थौं तक ल्यू ल्यू दु वस्पोलं धया बिज्यात दुखी अवस्था दुखीया लिधंसा त्रिरत्न शरण बुद्ध उपदेश खः धका । अत्ते जिमिसनं तथ गत शरण तथागतया उपदेशं हे ख्व गु हृदय शान्त जुया वंगु अनुभव याना ।

पूज्य भन्तेनं याना बिज्यागु उपकारया ऋणि जिमि परीवार खः । उकिं मांया तदं न्होनिस्थे भन्तेयात हनं छक भक्तपुरे वर्षावास बिज्याका स्वलायंक सेवायाय्गु श्रद्धा तथा च्वंगु खः । थासं मछिना लिकुना च्वंगु थुसि २०२८ सालं वस्पोलं समय बिया बिज्याजुलिं लोकेश्वर सतलेसां वर्षावास बिज्याका जिमित ग्वाहालि थें जिमि खमा बाहाया सकल परीवारपिसं इले बिले श्रद्धतया व्यूगुलिं वस्पोलया सेवा याउँक पुरेयाना अज्ज भिमराज पूर्णचन्द्र धर्मसुन्दरपिं व मेमेपिं धर्मपासापिसंनं समय समय श्रद्धा क्यना व्यूगुलिं वर्षावास स्वलां मयाक बिज्याके फत । बुद्ध पूजा नं थौं तक चलेयाना वया च्वने फत । थासं बिल धासा वस्पोलयात थन हे बिज्याकेगु जिमि श्रद्धा खः ।

धर्मदान

मांया सफु छगूनं प्रकाश याय्गु श्रद्धा खः । उकिं गुगु सफु भन्ते नं च्वया बिज्यागु शाक्यकुलया क्षति धैगु धार्मिक सफु थौं प्रकाश याना च्वना थ्व पुण्य द्वारा दिवंगत सकल

[छ]

परिवारपित मुख शान्ति प्राप्त ज्वीमा । ध्व हे जिमि कामना
खः ।

दिवंगत दाई बुद्धरत्नया जन्म विक्रम सम्बत् १६८५ भाद्र
सुक्लपक्ष एकादसी ।

मरण २०१३, कार्तिक जुगाड नवमी ।

अबु कुलरत्न शाक्य ६८ दे मंत । मरण सम्बत २०१४
साल कार्तिक त्रयोदसी ।

ग्रन्थ प्रकाशया निम्ति फुक ज्या याना बिज्याह्य पूज्य
भस्ते विवेकानन्दयात परिवार सकसिनं हृदये निस्ये' हार्दिक
धन्यवाद दे छाया च्वना ।

मायादेवी शाक्य

Dhamma.Digital

जिगु खँ

थौं पाठकपिनि न्होने शाक्यकुलया क्षति धयागु चिकिचा
धंगु सफु छगू पिदं वया च्वना सफु खः धम्मपद अट्टकथाया
नाप नापं जातक व बुद्धचर्यास च्वंगु सूत्र समावेश याना च्वना
सफुया दुने छु दुगु खः वखं सफु च्वने वं पाठकपिसं स्वयम थः थमं हे
धवी धैगु विश्वास खः ।

थ्व सफु प्रकाशया मूल उद्देश मायादेवी शाक्यं उलेख
याय् धुंक्कुगु दु श्रध्येय्य चिरीमाया शोक व दुखे दुना जीवन घःचा
न्ह्याका वया च्वंह खः । धर्मिक श्रद्धा नं दुःखं उत्पन्न ज्वीगु आपा
थ्व खं भीसं स्वया च्वनागुनं दु भीपिं ह्यफतले न्ह्याथे धर्म तापाका
च्वंसां रोगं कया रोग मलाइगु जुल धायवं डाक्टर तसेनं धा
आ वास मखुत धर्मयाका दिसँ धका उकिं मोज मज्जाय् दुना
च्वंतले धर्मचित तोफिना च्वने फु । धर्मचित अनित्य दुःख खने वं
उत्पन्न ज्वीगु खः ।

चिरीमाया उपासिका न्हापानिसे धर्म श्रद्धा तया वया
च्वंह खः । व हे श्रद्धाया चिथें थ्व सफुनं खः । मांया इच्छापुऱेयापिं
अनया काय् संघरत्न म्हाय् मायादेवी खः । वस्पोलपिनि श्रद्धा
यात धन्यवाद ।

भिक्षु विवेकानन्द

दिवंगत बुद्धरत्न शाक्य
गुह्य, परीवार दुने अहिंसा धर्म नं हयाक्योह्य

शाक्यकुलया क्षति

विडडूम

पुष्फानिहेव पचिनन्ति थुगु धर्मं देशना मास्ता श्रावस्ती
विज्याना च्वंगु बखते खुसी बा वया विडडूम सहित आपालं मनूत मृत्यु
जुया वंगु सम्बन्धे हया आज्ञा जुया विज्यागु जुल ।

श्रावस्ती महाकोशल जुजुया काय् प्रेसेनदित कुमार अन
वैशालीया लिच्छीवी कुमार मालि व कुसिनगरया मल्ल राजाया
पुत्र बन्धुल थुपि स्वह्म दिशा विख्यातह्म नां दँह्म आचार्यया थासे
च्वना आख ब्वनेगु विचार याना तक्षशिला पाखे स्वया छेनं
पिहांवन । क्रमशः ववं तक्षशिला थ्यस्येलि इपि स्वंहं अचानकं
छगू धर्मशालाय् नाप लात । अले स्वह्म सिननं थःथगु देश थःथगु
नां व थः वयागु कारण स्मेतं फुकं खं कना परस्पर थःथगु परिचय
बिया वं वयात वं वयात ह्यसीका स्वह्म तच्चवं हितसिपि पासापि
जु वन । अले स्वह्मे सिननं छह्म हे तःधह्म आचार्यया थासे
च्वना आख ब्वनेगु सुरयात इमिसं अन च्वना गुलिचां मदु वं हे
सयेके माको सकतां शास्त्र-शिल्प-विद्या सयेका काल ।

थुकथं विद्यां निपूण जुस्येलि आचार्ययाके बिदा पवना
थःथगु देश थःथगु छे' स्वया वनेत स्वंहं नापंतु' तक्षशिलां
पिहांवया छथाय् लें दुवाते थ्यस्येलि स्वंहं बाया इपि थःथगु लँ
ज्वना वन । क्रमशः वना थःगु छे' थ्यस्येलि प्रेसेनदित कुमारं थः
अबु महाराजयात थमं सयेका सीका वयागु शास्त्र-शिल्प-विद्या
सकतां कने क्यने माकथं माको क्यना खुसी प्रसन्न याना अभिषेक

प्राप्त यात । मालि कुमारनं लिच्छिबीपित थमं सयेका सीका
 वयागु शिल्प-विद्या क्यन तर तच्चतं परिश्रम यागुलि मालिया
 मिखा निगल तज्यात थुकथं गुरुम्हेसिया मिखा तज्यागु खना
 लिच्छिबी कुमारपिसं आपालं दुःख ताया थथे सल्हायाना धाल
 पासापि ! भी गुरुया भीगु कारणे हे मिखा मदेका च्वने माल
 चकि भीसं मिखा मदुह्ल गुरु धका गुरुयात वांङ्गे मज्यू । भीसं
 गुरुया गुण लुमंका थःथगु कर्तव्य पालन याना गुरुयात दुःख
 मज्जी कथं बांलाक मनतया हेर विचार याना सेवा याय्गु
 याय्मा । थुकथं सल्हा साहुति याना आचार्य भाग धका देँ देँ
 लखं लख आइस्ता वैगु लँपू छगू चुलाका बिल । मालिनं उगु हे
 आइस्तां जावन हना न्यासल लिच्छिबी कुमारपित बांलाक
 कोसिस याना विद्या ख्यने कने याना च्वन ।

थुखे बन्धुल कुमारयात जक पंथे दुने नं तया ख्वीपू पंयात
 छट्टू छम्हू याना व पंम्हू क्यना धाल बन्धुल ! छंगू बलानुसार थव
 पंम्हू ज्वना त्वाल्हाना व्यू । बन्धुल नं दे धका च्येकूतक आकाशे
 तिन्हुया व पंम्हू कया लें त्वाल्हाय् थें याना अपुक हे तुका तुका
 याना त्वाल्हाना वना च्वन । क्रमशः त्वाल्हाल्हां त्वाल्हाय
 कोचाइथे च्वं बले किरिङ्ग धका सः वल । थुकथं स वस्येंलि बन्धुलं
 तरवार बं दिका ख्वख्वं धाल जि थुलि थुलि मद्धि थः परवार
 थःथिति धयापि दत नं धन जित विश्वास यापि व जिगु हित
 चित्तकपि सुनं खने मदु । यदि जित थव जन समुहनं विश्वास
 याना छम्हेसिन जक जूसां बन्धुल ! थुकी दुने नं तयातःगु दु छ

छ होसियारि जु धका सुचना ब्यूग जूसा जि छति हे सः मवेक
 त्वाल्हाना बिगु खः । तर थुपि मध्य सुं छम्हेसिन नं जित छुं
 मधा धका बन्धुलं तच्चतं तं पिकना तमो चुर जुया थः मां
 अबुया थासे वना थथे धा वन । मां ब्वां जि थपिं फुकसित
 ख्याना जि राज्य याये । तर वया मां बौपिसं उकथं याय गुलि
 राजि मया । वयात नाना प्रकारं खं लहाना हेका व ज्या याके
 मब्यू ।

बन्धुलं अथे जूसा जि थन च्वने मखु धका आख ब्वना
 बले सिह पासायात लुमंका व श्रावस्ती वन । प्रेसेनदितं नं बन्धुल
 वल धयागु खबर न्यने वं लँ स्वया बांलाक स्वागत याना थःगु
 राज्य दुकाल । राज्य दुतकया सेनापति पदे नियुक्तयात । बन्धुल
 सेनापति ज्वी धुस्येंलि कुसिनगरं थः मां अबुपिनं सःता व
 श्रावस्ती हे च्वन ।

भिक्षुपिं गृहस्थपिनि छे वनेगु मवनेगु छुं नेम

छनू राजा प्रेसेनदित प्रासादे दकले च्वे तले थाहां वना
 प्रासादं क स्वःगु बखते भिक्षु संघपिं आपालं मुना अनाथपिण्डक,
 चूल अनाथपिण्डक, बिसाखा महाउपासिका, सुप्पवासापिगु छे
 बिज्याना च्वंगु खना न्यन थ्व द्रलं द्वः भिक्षु संघपिं मुना गन
 बिज्यागु ? महाराज ! अनाथपिण्डक साहुया छे न्हिथं सालाक
 भत्त गिलान भत्त आदिया निम्ति न्हि निद्रल भिक्षुपिं बिज्याइ,
 चूल अनाथपिण्डकया थाय न्यास थथे हें बिसाखा सुप्पवासापि-

थायन् धका न्यस्येलि अले थनं उकथं भिक्षु संघपित छे' व्वना सेवायाय् गु श्रद्धा-चित्त उत्पन्न याना विहारे वन । विहारे वना बुद्ध प्रमुखं भिक्षु महासंघपित न्हेनु तक महादान बिया भन्ते ! भगवान् ! छल्पोल व छल्पोलया श्रावक न्यासल भिक्षुसंघपि न्हिथं राजदरवारे भोजनया विज्याय् गु स्वीकार याना विज्याहुं धका प्रार्थना यात ।

भगवान्—महाराज ! बुद्धपिगु प्रतिक्षा याना च्वंपि आपालं जनतापि दु उकि बुद्धपिसं छखा छे' जक भोजन याय् गु स्वीकार याइ मखु ।

राजां—भन्ते अथे जूसा सुं छह्म भिक्षुयात जूसां धया विज्याहुं । न्यास भिक्षु महासंघपि व्वना न्हिथं राजदरवारे भोजनया वेगु । भगवान् थव ज्या आनन्द स्थविरयात भार बिल । आनन्द स्थविरं न्हिथं न्यास भिक्षु महासंघपि व्वना राजकुले वनीगुयात ।

राजां स्वयम् थःगु लहातं भिक्षुपिगु पात्र कया न्हेनु तक बांलाक आदर गौरवतया सत्कार पूर्वक दान बिल । च्यानु दु खुनु जुजुयात राजक्रिय छुं ज्या वःगुलिं जुजु प्रपञ्चे ला वन । राजकुल धासा बिना आज्ञा छुं याय् छिगु मखु । उकि अन बांलाक आशन तक नं लाया व्युपि महु । भिक्षुपि यथा सुखं फेत्वी तक नं मखन । उकि, आपालं भिक्षुपि क्रमशः अन मवन । निःहु प्यन्हु वन नं जुजुं भिक्षुपिगु बारे छुं लुमंके मफुत अनया व्यवस्था ठीक जुया भवःगुलिं फुक भिक्षुपिसं राजदरवारे वन्थगु

तोता बिल केवल आनन्द स्थविर छह जक ल्यों दनि पुण्य-
वानपिसं कारणयात ध्वीका कुलयात प्रसन्नता याना तयेगु स्वइ ।
तथागतया सारिपुत्र स्थविर मौद्गलायन स्थविर निह अग्र-
श्रावक । खेमा उप्पलवण्ण निह अग्रश्राविका । उपासकपि चित्त
गृहपति हत्थिकोन्ति निह अग्रश्रावक । उपासिकापि वेलकण्ठ
नन्दमाता खुज्जतरा निह अग्रश्राविका थःपिं छगू हे उदेशं मीगू
पारमिता पुरे याना विज्यापिं खः । थुकि आनन्द स्थविर नं
द्वलं द्वः दँ तक पारमिता पुरेयाना विज्याह महापुण्यवानह महा
पुरुष खः । उकिं वस्पोलं अनया कारणयात सीका कुलयात प्रस-
न्नता ह्येमा धका न्हागु जूसां सह याना च्वना विज्यात ।

राजां भिक्षुपिं विमज्याय् धुं कुच्चलिं भिक्षुपिं भस लुमंका
भोजन सालाय वया स्वः वल । अन नय त्वनेगु खलं खः ल्यना
च्वंगु खना न्यन ऐ ! थन भन्तेपिं भोजन याय्त् सुं विमज्याला
छु ? महाराज ! आनन्द भन्ते छह बाहिक मेपिं सुं भन्तेपिं
विमज्या ।

ध्व खं न्यना जुजु भिक्षुपिं खना तंस्वयेका गन भगवान्
बुद्ध विज्याना च्वंगु खः अन वना थथे बिनितयात भ ते भग-
वान् ! निहथं न्यास भिक्षुपित भोजन धया तयां केवल आनन्द
स्थविर छह जक विज्याना मेपिं छाय् विमज्यागु उलि उलि मछि
नयेगु सामान फुकं सितिं वं भन्तेपिसं थथे छाय् यागु ?

भगवान् बुद्धं भिक्षुपिंगु निर्दोष भाव क्यना थथे धया
विज्यात । महाराज ! भिक्षुपिनी छल्पोलयाके विश्वास मत ज्वी

उकिं मवल ज्वीमा धका गृहस्थर्पिगु छे' वनेगु व मवनेगु कारण
कचना भिक्षुर्पित सःता थथे आज्ञा जुया बिज्यात ।

नवहि भिक्खवे अङ्गेहि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा
वा नालं उपगन्तु उपगन्त्वा वा नालं उपनिसीदितुं कतमेहि
नवहि न मनापेन पच्चुट्टेन्ति न मनापेन अभिवादेन्ति न मनापेन
आसनं देन्ति सन्तमस्स परिगुहन्ति बहुकम्पि थोकं देन्ति पणीतम्पि
लुखं देन्ति असक्कच्चं देन्ति नो सक्कच्चं न उपनिसीदन्ति धम्म-
स्सवनाय् भासितमस्स न सुस्सूसन्ति इमेहि खो भिक्खवे नवहङ्गेहि
समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा नालं उपगन्तुं उपगन्त्वा वा नालं
उपनिसीदितुं ।

भिक्षुर्पि ! थ्व गुता अङ्गगु ज्याखं जुल धासा व छे' वना
हनं मवनेगु हनं वंसा व छे' फे मत्वीगु थ्व गुता छु छु धासा मन
तया सत्कार याइ मखु । श्रद्धतया अभिवादन याइ मखु मं देक
आशन लाया बी मखु मं देक दान याइ मखु न्हाको दःसा कंजुसी
जुया च्वनी बांल गु भिगु दःसां रुखा सुखागु बिया च्वनी, व्यूसां
आदर मतस्ये आनादरं बिया च्वनी आदरतया न्ह्योन्य वया
फेतु वइ मखु धर्मउपदेशे मन बिया न्यनि मखु । थ्व हे गुता अङ्गगु
ज्याखं जुल धासा व छे' वंसा हनं मवनेगु हनं वंसा अन फे
मत्वीगु ।

बुद्धं थथे धया थथेनं धया बिज्यात ।

नवहि भिक्खवे अङ्गे हि समन्नागतं कुलं अनुपगन्त्वा वा
 अलं उपगन्तु उपगन्त्वा वा अलं उपनिसीदितुं कतमेहि नवहि,
 मनापेन पच्चुट्ठेन्ति मनापेन अभिवादेन्ति मनापेन आसनदेन्ति
 सन्तमस्स न परिगुहन्ति बहुकम्पि बहुकं देन्ति पणीतम्पि पणीतं
 देन्ति सक्कच्चं देन्ति नो असक्कच्च उपनिसीदन्ति धम्मरसवनाय
 भासितमस्स सुस्सूसन्ति इमेहि खो भिक्खवे नवहङ्गे हि समन्नागतं
 कुलं अनुपगन्त्वा वा अलं उपगन्तु उपगन्त्वा वा अलं उपनिसी-
 दितुं ॥

भिक्षुपि ! ध्व गुता अङ्ग पूर्ण जुल धासा व छे वनेगु
 वना अन फेत्वीगु । व गुता छु छु धासा सत्कार पूर्वक स्वागत
 याइ मं देक अभिवादन याइ मं देक आशान तयाबी यथा श्रद्धा
 दानबी आदर गौरव तया दानबी दुगु अनुसार दानबी पणीता-
 कार दानबी भिक्षुपिगु न्होने फेतु वइ धर्म उपदेशबी बले बांलाक
 मन विया न्यनी भिक्षुपि ! ध्व गुता अङ्ग पूर्ण जुल धासा उगु छे
 वनेगु वना हनं हनं वनेगु हनं वना अन फेत्वीगु थुलि नेम भिक्षु-
 पित कना जुजु पाखे स्वया थथे धया विज्यात महाराज ! थुलिया
 कारण जिह्न श्रावकपिसं छलपोलयात विश्वास मयागु जुल । उकिं
 मवःगु खः । पुलापि पाण्डतपिसं नं बांलाक आदर गौरव तया
 सत्कार पूर्वक सेवा याना च्वं थाय्मं छक प्राणान्तक ज्वीकं
 विमारि जुया दुःख जुगु बखते थः विश्वास पात्रपि लुमंका इपि
 गन दुगु खः अन हे वन ।

जुजुं—भन्ते ! गबले धका पूर्वखं न्यनेगु इच्छायास्येलि
भगवान् अतीत खं हया थथे आज्ञा जुया बिज्यात ।

महाराज ! न्हापा वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य
याना च्वंगु बखते केसव धयाह्व जुजु छह्व दु । उह्व जुजुं विरक्त
जुया राज्य श्रीसम्पति व्याकं तोता ऋषि प्रवज्यां प्रवर्जितजु वन ।
वस्पोल प्रवर्जित जुस्येलि मेपि न्यास मनुत नं वस्पोलया ल्युल्यु
प्रवर्जित जु वन जुजु केसव, केसव तपस्वी धका हे सुप्रख्यात
जुल । छुं दिन लिपा पासादनकप्प छह्व नं प्रवर्जित जु वन व
केसव तपस्वीया प्रमूख अन्तेवासिक जुल ।

केसव तपस्वी थः परिषद् नापं च्यालातक हिमालय पर्वते
च्वना लिपा वर्षाद् ऋतु थ्यंक वस्येलि चिभ्या पाउँ पालु नयेगु
आशां वाराणसी स्वया वल । वाराणसी थ्यस्येलि नगरे द्वाहाँ
वना भिक्षातनया बिज्यात वस्पोलपि भिक्षातन बिज्याना च्वंगु
खना जुजु तच्चतं खुसी जुया चर्तुमास (प्यला) तक अन हे
च्वनेगु प्रार्थना यात । वस्पोल नं जुजुयागु प्रार्थनायात स्वीकार
याना बिज्यात ।

जुजुं - अले थःगु हे बर्गिचाय् दुने च्वनेत छिक यथा
योग्य आश्रम दयेका थःगु बर्गिचाय् हे बिज्याका निहथं सुथं बन्धि
श्रद्धा पूर्वक सेवा याना च्वन । तपस्वीपि राजबर्गिचाय् च्वच्वं
सल किसियागु शब्द जक मदिक वया च्वंगुलि दिक्क जुया

अन च्वने मं मदेका थः आचार्यया थासे वना थथे प्रार्थनायात ।
आचार्य ! जिपिं थन च्वने मखुत जिपिं मेथाय् हे वने । आचार्य—
छाय् छिपिं गन वनेगु ?

शिष्यपिसं—भन्ते ! जिपिंफुकं हिमालय पाखे हे वने ।

आचार्य—मस्त ! म्हीसं जुजुयात चतुर्मास प्यलातक थन
च्वने धका बचन बी धुन आ व प्यला मधकं म्हीपिं गनं वने मज्यू ।

तपस्वीपिं - आचार्य ! छल्पोलं जुजुयात बचन बीत
जिमिके छगू बचन नं न्यना बिज्यागु मद्दु उकिं जिपिं सुंन थन
च्वने मखु छल्पोल जक च्वना बिज्याहुं धका गुरुयात वन्दना
याना गुरुया समाचार न्यने दइ कथं कप्प अन्तेवासिक छह्हा
तोता सकल शिष्यपिं हिमालय पाखे स्वया वन ।

छनू जुजु केसव ऋषियागु सेवाय् वल अबले जुजुं मेमेपिं
तपस्वीत सुंनं मखना न्यन-भन्ते ! मेपिं तपस्वीपिं खने मद्दु इपिं
गन वन ?

केसव—महाराज ! ह्याइपुल धका सकलें हिमालय पाखे
स्वया वन । छुं दिन लिपा कप्पनं च्वने मं मदेका गुरुह्हां गंक गंक
वनं वना बिल । गुरुह्हा शिष्यपिं सकलें वस्येलि शिष्यपिं जक
लुमना शरीरे प्वास्यागु रोगं थिल । जुजुं बैद्य हया क्यना
आपालं उपचार यात । तर न्हाको हे वास यासानं वासलं छतिनं
मथ्यु । अले तपस्वीं जुजुयात धाल—महाराज ! यदि जिगु रोग
शान्त याय्गु जूसा जिह्हा शिष्यपिं गन दु जित अन थंका व्यू
अन वने वंहे थ्व जिगु रोग शान्त जुया वनी । जुजुं ज्यू दे धका

नारद धयाह मन्त्री सःता नारद नाप मेपिनं प्यह मन्त्रीपि साथ
बिया केसव तपस्वीयात खाता सहित तयेके छुत । मन्त्रीपि गुरुया
रोग याकन हे शान्त जुगु न्यने दयमा छिमिसं गुरुयात बांलाक
बिचा याना यंकि अन थयंकान गुरुया हः फुगु स्वया जक छिपि
ल्याहंवेगुया धका धया छुत ।

उखे कप्प अन्तेवासिकं थः गुरुनं बिज्यात धयागु खबर
न्यने वं लं स्वया गुरु कावल ।

गुरुहं कप्प अन्तेवासिक नाप लायेवं न्यन कप्प ! मेपि
शिष्यपि गो गन दु ?

कप्पं भन्ते ! इपिं सकलें थनं छुं भतिचा उखे च्वना
च्वंगु दु । इपिनं गुरु बिज्यात धैगु समाचार न्यनेवं सकलें मुना
केसवया थाय वल, केसव खनेवं सकलें खुसी प्रसन्न जुया गुलि-
सिनं काल गुलिसिन फल मूल हया गुरुयागु सेवायात शिष्यपिनि
सेवा दयेवं हे तुरत केसवया रोग फुकं शान्त जुया वन । गुलिचां
मदु वं हे केसव सुवर्ण वर्ण जुया स्वहे यइपुस्य च्वना वल । केसव
स्वे जिया वःगु खना नारदं थथे धका न्यन -

मनुस्सिन्द जहित्वान सब्ब कामसमिधिनं ।

कथन्नु भगवा केसी कप्पस्स रमति अस्समे ॥

सकतां कामना पूर्णजुया च्वंगु मनुष्य भुवन तोता हे
केसव ! थन छल्पोलयात गथे न्हाइ पुल ?

केसव—

सादुनि रमणी यानि सन्तिरुक्खा मनोरमा ।
सुभासितानि कप्पस्स नारद रमयन्तिमं ॥

हे नारद ! थन बांबांलागु वृक्षत दु । हनं कप्प अन्तेवा-
सिकयागु सुभासित सुमधुर बचन न्यनेदया थन जिगु मनयात
आपालं न्हाइपुताः ।

नारद—

सालीनं ओदनं भूञ्जे सूचिं मंसुपसेवन ।
कथं सामाकनिवारं अलोणं छादियन्तिमं ॥

पणीताकारगु मच्छ मंस सहितगु भिंगु जाकिया भोजन
तोता छल्पोल थन गथे च्वने फत ।

केसव—

असादु यदिवा सादु अप्पवा यदि वा बहुं ।
विस्सथो यत्थ भुञ्जेय्य विस्सास परमा रसाति ॥

सागुं वा मसागु आपा बा भतिचा गन विश्वास दुपिसं
वी अन न्हागुनं साना हे च्वनी विश्वास हे परमं रस खः ।

भगवान् शास्तां थुगु धर्म देशना हया जातकया खं निर्देश
याना थथे आज्ञा जुया विज्यात महाराज ! अबले याह्य जुजु

मौद्गल्यायन खः । नारद सारिपुत्र कप्प अन्तेवासिक आनन्द-
केसव तपस्वीजि हे खः । महाराज थुगु प्रकारं पुलांपि पण्डितपिसं
नं सीथे च्चंक रोगं कबले थः विश्वासिकपिं थाय् वना रोग लंक-
वन । आ थन जिह्वा श्रावकपिसं नं छल्पोलयात बांलाक विश्वास-
मयागु जुल ।

भिक्षु संघपिसं विश्वास याकेगु इच्छा व विडडूभया जन्म

बुद्धया थुगु प्रकारया बचन न्यना जुजुया मने भिक्षु
संघपिसं विश्वास याकेगु प्रबल इच्छा जुल । उकिं गुकथं यासा
भिक्षु महासंघपिसं विश्वास याई धयागु बिचार याना थथे मने
ल्वीकल यदि सम्यक सम्बुद्धया थवं क्योह्वा म्हाय् मचा छह्वा जिगु
राजदरवारे हये दत धासा अवश्येन भिक्षु संघपिसं विश्वास याइ
धका कपिलवस्तुस छ्या शाक्य कुलया म्हाय् मचा पवंके छत ।

प्रेसेनदितं म्हाय् मचा पवंके हःगु खना शाक्य पिनि बिचे
खं जुल यदि भीसं पवं वःथे म्हाय् मचा छह्वा बी मन्याय्कल
धासा भीपिं खना तं चाया ल्वा वइगु सम्भावना दु । यदि बी
धासा थः स्वया क्रोयापित गथे बीगु थव खें शाक्यपित तच्चतं
मद्धिना च्वन । उथाय् महानाम शाक्ये न्वंवात जि दासीया पाखें
दुह्वा रूप-सम्पति नं बांलाह्वा वासभखत्तिया धयाह्वा म्हाय् मचा
छह्वा दु । वं हे वासभखत्तिया हे बिया छ्वा धका वासभयात बी
न्याय्कल । दुतपित नं म्हाय् मचा बीगु खं को छित ।

लंमित नं सम्यक सम्बुद्धया ककाया म्हाय् मचा हे दत्त
 धका तच्चतं खुसी जुया श्रावस्ती तुरंत वया व खं प्रेसेनदित
 जुजुयात कंवल । जुजु नं खुसी जुया हुं याकन याना कयाहि
 तर क्षत्री धयापिं मायावी इमिसं छलकपत याना दासीया मचा
 नं लाकि उकिं बौह्य नापं च्वना छपा भवी हे नःम जूसा जक
 ज्वनावा मखुसा ह्यमते । लमित वना व खं महानामयात कना
 धाल देव ! जिमि जुजुं छलपोल नापं च्वना नःह्य राजकुमारीया
 हे जक इच्छायागु दु । महानाम शाक्यन ज्यू धका भोजन इले
 वासभखत्तिया यात बांलाक तिसा वसत पुंका भोजनयाय् थाय्
 सःता थः हे लिष्क तथा नापं च्वना नथे च्वंगु आकार क्यना
 कावःपिगु संखा समाधान ज्वीका वासभ बिया छुत । लमित नं
 वासभ ज्वना श्रावस्ती वल अन वया वासभखत्तिया नापं च्वना
 महानाम शाक्ये न गु आदि खं कना वासभ लहाना बिल ।
 जुजुं वासभयात न्यास मिसात मध्य श्रेष्ठपद बिया बडा महा-
 रानीयात । वासभ पाखें याकन हे पुत्र जन्म जुल । राजकुमार
 जन्म जुगु समाचार बाज्याम्हे सित कंके छुत । बाज्याम्हं थः
 काय्या काय् छे मचा जन्म जुगु खबर न्यना आः राजा बल-
 सम्पन्नह्य ज्वी धका खुसी जुया बलभा धका धाल । कंबंहा मन्त्री
 ख्वाय्हा लाना बलभा धागुयात विडहूभ धागु ध्वीका वल ।

जुजुं भणे ! छु धाल हां धका न्यन ?

मन्त्री — महाराज ! विडहूभ धाल धका कन ।

जुजुया मने अवश्ये पुलंगु भिगु शब्द ज्वी धका राज-
कुमारया नां विडडूभ धका तल ।

जुजुया मने शास्ताया पाखें नं विश्वास व्याकेमा धका
राजकुमारयात सेनापति पदे नं नियुक्तयात ।

विडडूभ कपिलवस्तु गमन

राजकुमार न्हेद दुगु बखते मेमेपिं कुमारपित इमिपाजु
बाज्यापिनी थासं सल किसि आदि न्हेवःसा बिया हःगु खना
विडडूभ माम्हेसिथाय् वना मां मेमेपिनी पाजु बाज्यापिनी थासं
थुजो थुजोपिं कोख्याली बिया हः जित व छन्त सुनानं छुं बिया
मह छु छ मां बौ मदुह्य ला ?

वासभं — बाबु । छं पाजु बाज्यापिं कपिलवस्तुया शाक्य
राज खलत खः । इपिं थनं आपालं तापा उकिं छन्त सुनानं छुं नं
बिया हे मफुत धका हेकातल ।

विडडूभ भिखुद दर्येलि वं धाल मां ! जि पाजु बाज्यापि-
न्याय् वने ।

वासभं — बाबु अन छुया वनेगु म्वा वनेमते धका गन
तर विडडूभ माने मजु वं वने धका बारंबार जिति याना च्वन,
विडडूभया जिति खना मामं पनेगु खं मल्हात वनेसा हुं धका

ब्रह्मन बिल । थुखे थः काय् वनीगु हे जुस्येलि वासभं थः छे
शाक्यतयेत न्हापालाक चिह्नी छपौ छल ।

जि थन मुखं च्वना च्वनागु दु आमकन राजकुमार वया
च्वन वयात बांलाक बिचाया अन्यथा थमजु । विडडूभ राजा-
याकेन विदाकया आपालं परिवार ज्वना कपिलवस्तु स्वया वन
थुखे शाक्यतस्ये विडडूभ वया च्वन धयागु सीका वयात नम-
स्कार याय्गु योग्य मजु धका व स्वया कोकालिपि शाक्यत जुक
गामे छत । विडडूभ कपिलवस्तु थ्यन प्रजातन्त्र भवने शाक्यत
सकलें मुना विडडुभयात बांलाक स्वागता याना अन दुपि फुक
शाक्यतयेगु परिचये विया थंवल बाबु ! विडडूभ थ्व पाजु बाज्या,
थ्व छं पाजु, थ्व छं दाजु इत्यादि, वं सकसित भागियाना थःगु
आशने फेतुत तर अन वयात भागियापि सुं मदु । अलेवं वखं
सीकेगु इच्छायात शाक्यतस्ये बाबु ! छ किजापि सकलें गामे वना
च्वन धका कन । व अन च्वंतले शाक्यतस्ये वयात तयेमागु आदर
गौरवतया बांलाक पाहां मानेयात । विडडूभ मंदतले च्वना थः
परिवार सेनात सकलें ज्वना आपालं परिवारं चाह्नीका कपिल
वस्तु प्याहांवल ।

विडडूभ कपिलवस्तु तोता वस्येलि भ्वाति छह्वासिनं व
फेतुगु त्वाक थ्व दासि वासभलत्तियाया काय् फेतुना वंगु आश-
नका धाधां व्वः व्युव्युं उपाहास निन्दा यायां दुरुलखं त्वाक
सिला च्वन । उथाय हे विडडूभया मनू छह्वासिया हत्थियार

स्तोफ्युगु जुया व ल्याहां वना तरवार कावंगु जुल । वं विडडूभ-
 यात दासीपुत्र धका व्वः बिया च्वंगु ताया वखँ बांलाक न्यना
 थ्वीका वल विडडूभया मां वासभखत्तिया दासीया पाखे दुह्य
 धका अले वं वखँ छह्य मन्त्रीयात वृतांत कन । वखँ अन छथु हे
 तःधंगु हल चल जुया विडडूभया न्हायपने नं थ्यन विडडूभ तंपि-
 कना धाल थमिसं जि च्वनागु आशन दुहुं स्यूसा जि राज्य प्राप्त
 याय् धुन धाये वं इमिगु गःपया हिं जिगु थ्व तरवार यात सिले
 तिनी धका संकल्प याना ल्याहां वल । इपिं सकलें श्रावस्ती थ्यन
 व खँ मन्त्रीपिसं जुजुयात नं कन जुजुं जित दासीया म्हाय्ला
 व्युगु धका शाक्यत खना तं चाया वासभखत्तियायात बियातःगु
 पद सकतां लिक्कया दास दासीतयेत गथे बीगु खः अथे हे जक
 बिल वखँ भगवान् बुद्धं सिया राजदरवारे बिज्याना लायातःगु
 आशने फेतुना बिज्यात । जुजु वया भगवान् बुद्धयात अभिवादन
 याना धाल । भन्ते ! छल्पोलया थःथितिपिसं जित दासी मचा
 लाका बिल उकिं जि वखँ सियवं मां व काय्यात बियातयागु
 राजकिय मान लिक्कया दास दासीयातें तया बिया ।

भगवान् – महाराज ! शाक्यतस्यें अयोग्यगु वांमलागु ज्या
 यात खः । बियाहस्यंलि समान कुलयापि हे बी मागु खः तर
 महाराज जिं छगु धाय थुकिं छुं कथंनं मन स्यंके माथे मच्चं छाय्
 धासा वासभखत्तिया नं शाक्य राजाया हे म्हाय् मचा खः हनं
 विडडूभनं राज क्षत्रीय जुजु कुलं हे जन्म जुह्य जुल मात्री गोत्र
 स्वया पिता गोत्र श्रेष्ठ खः पुलापि पण्डितपिसं नं गरीबह्य सिक्कबिया

नैह्य स्त्रीयात तकं अग्रमहेसि याना वया पाखे दुह्य सन्तानयात
किंनिगू योजन दुगु वाराणसी सहरया राजायात ।

भन्ते ! भगवान ! आमखं गवले सिगु खः छक विस्तार
पूर्वक आज्ञा जुया विज्याहुं धका प्रार्थनायात । भगवान राजाया
प्रार्थनायात स्वीकार याना अतीत खं हया थथे आज्ञा जुया
विज्यात ।

अतीत खँ

महाराज ! न्हापा छगू समय वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त
जुजुं राज्य याना च्वंगु बखते छनू जुजुं आपालं जन समुह
मुंका उड्याने चाह्य वनेत वन । उड्याने स्वां व फल-मूलया आशां
उखें थुखें चाहिला स्वया जुल । अबले जङ्गले छह्य मिसां मे हाहां
सिं घेना च्वन । जुजु व शब्दे भुले जुया प्रेमाशक्त जुया गन व
मिसा दुगु खः अन वना वनापं सहवासयात उगु हे अवस्थाय्
बोधिसत्व वयागर्भे च्वं वल । तुरन्त हे वयागर्भ बज्रथं मयातुस्ये
च्वन वं थः गर्भवती जुल धयागु सीका राजायात धाल देव ! जि
प्वाथे दत । जुजुं ल्हाति च्वंगु अंगु तोया धाल यदि छं म्हाय् बुल
धासा थ्व अंगुमिया पालनया यदि काय् जूसा थ्व अंगु सहित
ज्वना छ राजदरवारे वा धका अंगु बिल ।

व मिसाया गर्भे परिपूर्ण जुस्येलि काय् मचा हे जन्म जुल
उह्य बोधिसत्व खः । बोधिसत्व उखें थुखें वना हित ज्वी फस्येलि

द्विति थाय् गुलिं गुलिसिनं अबु मदुम्हेसिनं जिमित दाया सास्ति-
यात धका व्व वीगु जुया च्वन । थथे व्वः व्यूगु ताया बोधिसत्वं
छनू मांह सिके न्यन मां जिमि अबु सु ?

मांह — बाबु छं अबु वाराणसी नरेस खः ।

बोधिसत्व — मां छंके छु प्रमाण दु ?

माम्हं — बाबु ! राजां यदि म्हाय् बुल धासा थ्व अंगु
मिया पालनया यदि काय् जुल धासा अंगु सहित जिथाय् ज्वना
वा धका अंगु छपा बिया वंगु दु धका च्वन ।

बोधिसत्वं — मां अले छं छाय्ले थौंतक जित अबुया
थाय् व्वना मयंकागु ?

माम्हं — काय् यागु बुद्धि साहस खना काय् ज्वना राज-
दरबारे वना थः वयागु सुचना बिल जुजुं वैत वेगु बचन बिल
व वना जुजुयात प्रणाम याना विन्तियात महाराज थ्व छिह्न
पुत्र खः ।

जुजुं हसिल तर सभाले थः नाले मझाला थथे धाल
आम मचा जिह्न मखु ।

देव ! थ्व छिसं बिया थकूगु अंगु खः ।

जुजुं आम अंगु नं जिगु मखु ।

व मिसां—देव ! आ जिके सत्य बल सत्य क्रिया सिवाय
मेगु प्रमाण छुं महु । यदि थव मचा छिह्न खःसा आकाशे थाना
च्वनेमा यदि मखुसा बे कुतुं वया सीना वनेमा धका निर्भयता
पूर्वक बोधिसत्वयात आकाशे वां छुत । बोधिसत्वं आकाशे हे
मूलपति थ्याना फेतुना मधुर शब्द अबुं थाय् मागु वतव्य प्रकट
यास्य थथे धाल —

पुतोत्याहं महाराज ! त्वं मं पोसो जनाधिप ।
अब्बेपि देव पोसति किं च देव सकंपज ॥

महाराज ! जि छिकपिनि पुत्र खः । हे जनाधिप ! छिसं
जित पालनया हे देव ! छि मेपि जनतापित नं हे पालन याना
दिह्न खः अले थः सन्तानया निमित्त धया च्वनेगु खं हे छु ?

जुजुं—बोधिसत्वं आकाशे च्वना व्यूगु उपदेश न्यना लहा
फया धाल तात ! वा थन वा जि लहि जि लहि जुजुया लिख्य
लिस्ये मेमेपिसनं जि ल ह जि लहि धका दोलं दो लहाफः वन ।
बोधिसत्व सुयागुं लहातिनं काहां मवस्ये जुजुयागु लहाति जुना
मूले फेतुत । जुजुं बोधिसत्वयात युवराज पदे नियुक्तयाना माह्व
बडा महारानीयात । क्रमशः अबु महाराज परलोक जुस्येलि
राज्यभिषेक कया कट्टवाहन धयाह्व राजाया नामं सुप्रख्यात
जुल । कट्टवाहन जुजु नं धर्मानुसारं राज्य चले याना परलोक
जुल ।

महाराज ! थुकथं पुलापिं जुजुपिसं नं दरिद्रह्य मिसाया
पाखे दुह्य काय् यात स्मेत राज्याधिकार व्युगु दु धका पूर्वकथा
हया थथे आझा दयेका बिज्यात । महाराज अबले याह्य मां
महारानी मायादेवी अबु सुद्धोदन कट्टवाहन राजा जि हे खः ।

जुजुं तथागतया उपदेशं संतोष जुया पितृ कुल उत्तम खः
धयागु थ्वीका मां व काय् यात न्हापार्थे हे युवराज पद व महा-
रानी पदे नियुक्तयात ।

बन्धुलया खं

बन्धुल सेनापति कुसिनगरे हे च्वंह्य मल्लिकाया म्हाय्
मल्लिका हे धयाह्य विवाहयात वया पाखें ताकाल तकं सन्तान
मदु । उकिं वयात थः छे' हुं धका थः छे' छुत । मल्लिका थः छे'
वने धका वं बले शास्ता छक दर्शन याना वने धका जेतवने वन ।
अन शास्तायात बन्दना याना छखे फेतुत ।

शास्तां— मल्लिका ! छः गन वनेत वया च्वना ?

मल्लिकां — भगवान् ! जि थारी जुगुलि थः छे हुं धका
छया हल उकिं जि थः छे' वने त्यना ।

शास्तां— मल्लिका आःखें हे जूसा छ थः छे' वने म्हा
ल्याहुं ।

मल्लिका खुसी जुया शास्ता बन्दना याना छे' तु' ल्याहां वन ।

बन्धुलं — मल्लिका ! छ थ छे' वने धका वनागु मखुला ? हनं-छाय ल्याहां वया च्वना ?

मल्लिकां - दसबलं ल्याहां हुं धे विज्यागुलि जि ल्याहां वया च्वना । बन्धुलया मने दुरदशि भगवान् बुद्धं अवश्ये नं भविष्य हुं खना विज्यात ज्वी उकिं लित छ्या हल धका सुमुकंतुं च्वन । मल्लिका याकनं हे गर्भवती जुल । अले वं धाल स्वामी जि छगू इच्छा जुल । बन्धुलं छाय् छु इच्छा धका न्यन ? मल्लिकां वैशाली गणराज्यपिगु अभिषेक मङ्गल पुखुलि मोल्हीगु इच्छा । बन्धुलं ज्यू जि छंगु इच्छा पुरेयाय् धका दोळिम्हेसिन ल्होने मागु धनुष ज्वना मल्लिका रथेतया श्रावस्तीं प्याहां वल । अबले वैशाली च्वंहा मालि लिच्छवीयागु छे' वैशालीया ध्वाकाय् लिकंतु जुल मालि रथसलं हे ध्व रथ बन्धुलयागु खः धका श्वीकल । थौं लिच्छवीपित त धंगु भयेया कारण ज्वीफु । पुखुया दुने पिने कातुक बल्लाका पा तयातःगु दु । हनं पुखुली पक्षि छह्ण हे द्वाहां वने मजिक नंयागु जाल प्यना तःगु दु । बन्धुल सेनापति पुखलि थ्यंका रथं क हां वया अन पा च्वना च्वंपि पाले तयेत ध्वाना दाया विसके छ्या नंयागु जाल नं स्यंका थः स्वयमं दुखु दुने द्वाहां वना मल्लिकायात मोल्हीका थः नं मोल्ह्या रथे च्वना ल्याहां वल । पालेत वना बन्धुलया खं लिच्छवीपित कंवन । लिच्छवी कुमारपिसं तं पिक्कना न्यासःगु रथ थिक याना बन्धुल

ज्वनेत देशं प्याहां वल । व खं मालियात नं कंवल । मालि —
इमित धाल अे ! मस्त ! छिमिसं बन्धुलयात ल्यू वने मते वं छिपिं
फुकसित स्याना बी म्वाल सह याना छो । तर इमिसं मालिया
खं भतिचा हे ध्यान मव्यू । इपिं सकसिके ज्वस दु ब धुल ज्वं हे
ज्वने छाय् मज्वने धका कसे जुया च्वन ।

मालि हानं श्वीका बिया च्वन-ख मस्त ! छिपिं जिगु खं
मन्योभ्ये वना च्वन । यदि छिपिं वनेगु जूसा गन थ्यनेवं रथया
घ चा वें स्वतु वनी अन थ्यनेवं छिपिं उखे वने मते । अनन्तुं
ल्याहां वा यदि अनं छिपि ल्याहां वे मखुसा गन थ्यंका प्वालाक
बिजुलि चमकेजु थें ज्वी-अनन्तुं ल्याहां वा अन नं ल्याहां वे
मखुसा गन थ्यंका छिमिग रथ प्वागनि । अन ल्याहां वा अन
उखे न्हाथे हे जूसां वने मते धका पुवंक न्वखं क धया छत । तर
इमिसं व खं छता हे वास्ता मया । केवल थुलि मद्धिसिनं बन्धुल
छम्हेसित छाय मज्वने धका धैगु जक बिचा याना रथ न्हाकल ।

मल्लिकां रथसः तायवं धाल ग्वामी ! लिउने रथ वः थें
च्वं । बन्धुलं अथेसा रथ छगू खने दतकि त्रित धा धका रथ
व्वाका च्वन । मल्लिकां रथ छगू खने दयवं ग्वामी ! रथ खने दत
धका कन । अले बन्धुलं मल्लिकायात लगाम ज्वंका थमं धनुष
ज्वना कयेका छत । लिच्छिवीया रथ चक्का नाभितक वें भवतुना
वन । लिच्छिवीपिं उगु घटना खना नं ल्याहां मवंस्ये न्ह्योने बढे
जुया च्वन । लु भतिचा वने वं वाला पिला बिजुली चमके जूथे

जुल । अन नं ल्याहां मवं बन्धुलयात लिना हे वना च्वन । बन्धुल
हनं रथेतुं च्वना बाण छपू तोता बिल । व बाणं लिच्छिबी कुमा-
रपिगु रथसिर प्वाः गना न्यासह्य लिच्छिबी राजकुमारपित
लाना वे स्वतु वन । परन्तुं इमिसं थःत बाण कलधयागु मचा ।
इमिसं ऐ ! बन्धुल । छाय व्यूयुं वना च्वना द्यु द्यु धका हपा
बिया वना च्वन ।

बन्धुलं ऐ ! छिपिं सकलें सी धुंकल सीपिं नापं दिना
त्वाना च्वने मखु । हुं ल्याहां हुं ।

इमिसं—ऐ सीपिं थथे ज्वीला ऐ ! रथ दिकि

बन्धुल— ऐ ! जिगु खें विश्वास मजूसा छिपिमध्य न्हापा
लाक च्वंन्हेसिनं छिमिगु पोसाक (कवच) तोत स्वः । थथे धागु
न्यना न्होने च्वह्य राजकुमारं प्वासाक तोतल व अन हे सिना
रथं कुतुं वल ।

बन्धुलं— ऐ ! छिपिं सकलें अथे हे खः हुं छे वना थः थः
जहानपित अनुसासन याय् मागु याना प्वसाक तोता छो ।
अले इपिं फुक छे वना प्वसाक तोतल प्वसाक तोते वं इपिं फुकं
सित ।

बन्धुल मल्लिका व्वना श्रावस्ती थ्यंक वल मल्लिकां क्रमशः
भिखुक तक यमक (जमुल्या) मचा व्वीकल सकलें छह्य थे छह्य
सूर बोर बलवानपिं खः । इमिसं फुक शास्त्र विद्या नं पारंगत

ज्वीक सयेकल इपि सकसियां ह्यति दोछि दोछिह्य परिवार दुफि जुल । इपि अबुह्य नापं राज सभाले वनीगु बखते राजाङ्गणे इमिगु हे परीवार जकला धयाथे च्वं ।

छनू अडालथे छलकपतं निसाब जुया च्वन । उथा हे बन्धुल नं थ्यंक वन । मनूत सकलें बन्धुल खने वं बन्धुल वल धका तःतसलं हाल । घुस्या मन्त्री तयेगु फुक प्वल नं कन । बन्धुल इमिगु अपिल कया निष्पक्ष रूपं निसाप याना त्याय् माह्य त्याका व्वी माह्य बुका बिल । थुकथं निष्पक्ष मुदा फसिला याना व्यूगुलि बन्धुल खना खुसी जुया साधुकार व्यूगु अडालत हे थर्के जुल आकाश हे गुंजे जुल । थ्व महा शब्द ताया जुजुं थ्व छुकि यागु कोलाहल धका न्यन ।

बन्धुलं निष्पक्ष मुदा सफिला यागु लिस बिल । बन्धुल यागु निष्पक्ष खना जुजु खुसी जुया फुक घुस्या मन्त्रीपित लिकया बन्धुलयात हे न्याये यायगुलि नियुक्तयात बन्धुलं नं थःगु अधिकारनुसारं बांलाक मुदा मामला खया वया च्वन । थुखे घुस्या मन्त्रीपिनि घुस नये मखना अल्पलभि जुया हीमहि चाया च्वन । बन्धुलयागु चूक माला जुल । बन्धुलयागु चुक ल्वीके मफया छुयाय् छुयाय् जुया च्वन । छनू घुस्या मन्त्रीत जक मुना जुजु याथाय् वना बन्धुलं राज्य काइगु जुया च्वन धका प्वलयात थ्व खं न्यना जुजुं मन चीमफुत अले बन्धुलयाके दुगु विश्वास व स्नेह मंत ।

राजां विचायात श्वयात स्यानाच्छे तर थन स्यात धायेर्वे
 लोकं जित निन्दा उपाहास य यत् भतिचा हे त्तिचिलि मखु धका
 लोक भये खना ग्याना बन्धुलयात सःता धाल-बन्धुल ! पश्न्तर
 गामे ल्वापु जुया च्वन अन शान्ति मदु हँ खुतस्ये आपालं दुःख
 बिया च्वंगु समाचार दु । छं थःव थः काय्पि फुक व्वना वना
 अनया कलह शान्त याना वा हुं धका छोया थमं थुखे मेपि
 सेनात ठीक याना बन्धुल व बन्धुलया काय्पिगु गःप त्वाल्हाना
 वा धका बीर योधात छ्या बिल । गामे बन्धुल वल धयागु सः
 न्यने वं अन जुया च्वंगु उपद्रव फुकं शान्त जुया वन । खुत धापि
 फुकं व्युस्युं वन । बन्धुल गांया उपद्रव शान्त याना थः काय्पि
 व्वना ल्याहां वया च्वन । अबले हे ले थुखे वःपि योधातस्ये
 बन्धुल व बन्धुलया स्वी निह्य काय्पि स्याना बिल ।

मल्लिकां उखुनु हे न्यास भिक्षु महासंघ सहित अग्रश्रावक
 महाश्रावकपि निह्यनं भोजन सःता तःगु जुल । अबले हे दुतपि वया
 बन्धुल नापं काय्पि सीगु चिट्टी छपू बी हल । व चिट्टी मल्लिकां जेतुं
 स्वथना भोजनयागु बन्दो बस्त याना च्वन भिक्षु महासंघपित
 भोजन याका च्वं बले भ्वाति छ्हासिनं घ्यो थल छग ज्वना वःगु
 सारिपुत्र भन्तेया न्होनसंतुं कुतु वना तज्यात सारिपुत्र भन्ते न
 घ्यो थल तज्यागु खना भेदन धम्म मित्र नन्तिव्व (= तज्याय
 मागु तज्याइ स्थने मागु स्थनि थुकि मनस्येके मज्जु धका मल्लिका-
 यात धया विज्यात । उथाय् हे मल्लिकां जं स्वथना त गु चिट्टी
 पिकना भन्ते । थौं भात व काय्पि फुकं सीगु समाचार वया

चवन । तर जि उकियात वास्ता मयासे थुख सना चवना आः थव
ध्या थल छगया खँ लु ।

अबले धर्म सेनापति अनिमित्त मनं जाति आदि सूत्र
हया धर्म उपदेश बिया विहारे बिज्यात । मल्लिकाया दान कार्य
फुकं धुनेवं स्वी निह्य भौ मस्त सःता धाल स्वः मस्त ! छिमि
निर अपराधिपि भातपि सिपि इमित इमिसं न्हापा याना वःगु
कर्म विपाक बिया चवन । थुकी छिपि मध्य छह्य सिननं शोक
याय् मते । हनं जुजुया प्रति वैमनष भाव ज्वी वनं याय् मते ।
द्वेष भावं जुजुयात स्वे मते धका भौ मस्तयेत उपदेश बिया बोध
यात वखं गुमचरत वना जुजुयात कंवन । जुजुं थव खँ न्यना
पश्चाताप चाया मल्लिकाया महले वना क्षमा फवना मल्लिकायात
वरदान बिल । मल्लिकां समये वेवं फवने महाराज धका धाल ।
मल्लिकां भात व कायपिगु नामं मत्तक भत्त (सीपिगु नामं) दान
याय् धुंका जुजुया थाय् वना वरदान फवना धाल । महाराज !
जित मेमेगु वरदानया आवश्यकता मदु । यदि छिगु कृपा दत
धासा जि थः भौपि फुक ववना थः छे' वने जित थः छे' वनेगु
आज्ञा बियादिसं ।

जुजुं ज्यु धका मल्लिकायात थः छे' वनेगु फुकं परिवन्ध
याना बिल । मल्लिकां भौपि फुक ववना थः छे' वन । बन्धुल
सीत्यंलि जुजुं बन्धुलया हे भिचा दीघकारयात सेनापतियात ।

दीघकारया मने, जुजुं निर्दोषह्य पाजुयात थुलि थुलि
अन्याये याना स्थाना बिल धका जुजुया प्रति वैर भाव दयेका

हे च्वन । जुजुनं निरअपराधि बन्धुल ख्यास्येनिसं पश्चाताप चाया
चित्ते न्हाबले अशान्ति ज्वीका च्वन ।

धर्म चैत्यया प्रशंसा

उगु समय शास्ता शाक्यपिगु उलुम्ब धयागु निगमे
विहार याना बिज्याना च्वन । जुजु अन हे वना विहारं छु भति
तापाक खन्धवार (छावनी) देका मनूत फुकं अन तथा थ गु
साथे निह्व प्येह्व मनूत जक ज्वना शास्ता-बन्दना याय् धका
च्वन । विहारे ध्यनेवं पञ्च राज मकुत^१ । दीघकारकयात बिया
गन्धकुटी द्वाहां वना शास्तायात अभिवादन याना भगवान्यागु
पालि तुति ज्वना चुप्पा नया ल्हातं पालि पितु पिया थःगु नां
कना च्वन । भन्ते ! जि राजाप्रेसेनदित कोसल खः धका स्वकतक
द्वरे याना धया च्वन ।

भगवानं— महाराज ! छल्पोलं छु खंका थ्व शरीरयात
थपाय् च्वत सेवा याना च्वना ?

भन्ते भगवान ! छल्पोल जिह्व धर्म मित्र खः । भगवान्
सम्यक सम्बुद्ध खः । भगवान्या धर्म स्व क्खातो खः संघ सुपति
पन्नो सुमार्ग गामि खः । भन्ते ! गुलिं गुलिं श्रमण ब्राह्मणपिं स्वल्प
कालिक छु दिन जक ब्रह्मचारिया पालन यागु खना अर्थात् भिदँ

१ छत्र, व्यञ्जन, उष्णिस, खर्ङ्ग पाडुका ।

नीदं, स्वीदं, पीदं, अले हानं सँ ग्वाय दाढी लहिनां पञ्च काम
गुणयात सेवन याना चाहिला ज्वी । भन्ते ! तर जिं भिक्षुपि
खना जीवन दतले परिशुद्ध ब्रह्मचरिया पालन याना च्वंपि भन्ते
थनं पिने मेगु धर्मं थुलित परिशुद्धगु ब्रह्मचर्या वास याना च्वंगु
मखना । भन्ते थ्वनं छगू कारण खः । भगवान् जिह्वा धर्म अन्वे-
षक (धर्म बन्धु) खः । भगवान् सम्यक सम्बुद्ध खः । भगवान्या
धर्म स्वाख्यातो ख । सव सुपति पन्नो ख ।

भन्ते ! हानं मेगु खँ राजा राजापि नापं ल्वाना च्वन ।
क्षत्री क्षत्रापि नाप ल्वाना च्वन । ब्राह्मण ब्राह्मणपि नापं ल्वाना
च्वन । गृहस्थ गृहस्थपि नाप ल्वाना च्वन । मां काय् नापं काय्
मां नापं ल्वाना च्वन । बौ काय् नापं, काय् बौ नापं ल्वाना च्वन
दाजु किजा नापं किजा दाजु नापं ल्वाना च्वन । तता केहे नापं
केहे तता नापं ल्वाना च्वन । तता किजा नापं किजा तता नापं
अथे हे भिन्न भिन्न नापं ल्वाना च्वन ।

तर भन्ते ! भिक्षुपि जिं छगू समय खना च्वना सकलें छगू
मत छगू हे रय समोद माना छह मेह नापं मूर्दता युक्त जुया
विवाद रहित जुया गथे दुरी लः अथे हे छह छम्हेसित प्रेमगु
दृष्टि स्वया विहार याना च्वन । भन्ते ! थनं पिने थुलि मिले जुया
च्वंगु धर्म मखना छगू परिषदनं मखना भन्ते ! थ्व खनानं छल्पो-
यागु प्रति जिगु विश्वा जु वन ।

हकनं भन्ते ! छगू आरामं मेगु आरमे छगू उद्यानं मेगु
उद्याने चाहीला जुया जिं अन तस्सकं गंसिपिं दुवर्णं जुया ख्वा हे

ह्यासुसे च्वना च्वंपि न्यता हे स्थाफ च्वंपि श्रमण ब्राह्मणपि खना
मानु मनु तस्ये स्वइ बले थुपि न्हाबलं मिखातीसिना च्वंपिथे च्वं ।
भन्ते अले जिगु मने च्वन । आयुष्मानपिसं मं मदेक ब्रह्मचर्या
पालन याना च्वन ज्वी । अथवा थमिसं मखंक छुनं छु गुप्त पाप
याना च्वन ज्वीमा गुकिं थ्व आयुष्मानपि गंसि जुजुं वना
च्वन । जि इमि थाय् वना थथेनं न्यना-आयुष्मानपि छल्पोलपि
छाय् थपाय् सकं गंसि जुया वंगु ?

इमिसं धाल — महाराज ! जिमित बन्धु रोग, कुल रोग
कया च्वन । भन्ते ! जि थन भिक्षुपि खना छह्म थे छह्म हृष्ट पुस्त
अभिरत प्रसन्न मनं च्वना च्वंपि उत्सुकता रहित रोमचा रहित
मृदु चित्त याना विहार याना च्वंपि ।

भन्ते ! हानं जि छह्म मृर्धा भिषिक क्षत्रीय राजा खः ।
स्थाय् योग्यम्हे सित स्थाय् फु । पितने योग्यपित्त पितने फु । थथे
जुलनं जि राजकाजे च्वनेगु वखते लोकपि द्योतं द्योतं खं ल्हाना
हल्ला मचे याना च्वनी अले जि इमित धाय् अे ! छिपिं अथे
छाय् हालागु हाले मते । थन जित ज्या याय्त छुं हे शान्ति मदु ।
थथे धासां हे खं मन्योस्ये इमिसं द्योतं द्योतं खं हया हे च्वनी । तर
जि थन भिक्षुपि खना छक भगव नं आपालं परिषदपिगु विचे
धमं उपदेश बिया विज्याना च्वन । अबले छल्पोलया श्रावकपिगु
विचे खे फाय् गु व थूसुक मूसु त गु शब्द नं न्यने मदु ।

भन्ते ! छनू छल्पोलं धर्म देशना याना विज्याना च्वन,
अबले अन थाय् छह्म श्रावकं थूसुक मूसु तगु सः पिकाल, अले मेह

श्रावकं पुलिं श्वाना निशब्द ज्वीगु इसराबिल, आयुष्मान निशब्द
जू । थन भगवानं शास्तां धर्म उपदेश विया विज्याना च्वन । अले
जिगु मने जुल अहो ! आश्चर्य अहो ! अज्झ भूत बिना दण्डं बिना
शस्त्रं थुगु प्रकारया विनय युक्त (विनित) परिषद् भन्ते ! थन
पिने थुगु प्रकारया सुविनीतपिं परिषद् जि मखना ।

भन्ते हनं गुलिं गुलिं निपूनपिं प्रौढ शास्त्रार्थिपिं मेमेपिंगु
मतयात खण्डन मण्डन याय् फुपिं इमिसं न्यनी श्रमण गौतम
फलानागु गामे वइतिनी अले इमिसं प्रश्न ठीक याइ । थ्व प्रश्न
न्यनेगु बखते श्रमण गौतम काक मक त्वी । यदि उत्तर हे बिल
धासा म्हीसं हनं थुकथं धाय् धका हनं प्रश्न ठीक याइ । न्यनी
श्रमण गौतम फलानागु गामे वल, अले इपिं सकलं अन वनी गन
भगवान बुद्ध विज्याना च्वंगु खः । इमिसं भगवान् बुद्धं व्यूगु
धर्म उपदेश न्यनी इपिं अथे हे संतोष जुया तच्चतं खुसी ज्वी ।
अले भगवान नापं वादानु वादला छु प्रश्न तक नं न्यनी मखु ।
भगवान खना खुसी जुया अखतं भगवानया श्रावक जू वनी ।
थथे हे ब्राह्मण पण्डितपिनं गृहस्थ पण्डितपिनं श्रमण पण्डितपिनं
भगवानया उपदेश खना खुसी जुया भगवानयाके प्रश्न तक नं
याय् मछ्छापिं ज्वी, वाद विवादला गन ? इपिं छे' तोता छे'नं पिहां
वया प्रवर्जित तकनं जु वइ । प्रवर्जित जुया संयम पूर्वक च्वना
गुकिया निमित्त कुलपुत्रपिसं छे' तोता वःगु खः । एगु ब्रह्म चर्याया
फल यात याकनं हे प्राप्त याना अभिज्ञायात साक्षात्कार याना
काइ । अले इमिसं थ्वीका धया हइ । जिपिं न्हापा तच्चतं च्वना

चर्विं खः । न्हापा जिपिं अश्रमणापि खः । अथे नं श्रमण धका
दावा याना च्वना । अब्राह्मण जुया नं ब्राह्मण धका धया च्वना,
अर्हन्त मखुसां अर्हन्त धका भापा च्वना । तर आ थुल, अ
तिनी जिपिं पक्कापिं श्रमण जुल । ब्राह्मण जुल ।

भन्ते ! थ्व ऋषिदत्त, पुलांह्य फिलवान जिथाय् हे नया
च्वंह्य जिगु पाखें हे जीविका याना च्वंह्य । यश प्राप्त याना च्वंह्य
तर वं जित उली सनमान मया गुलीकि वं भगवानयात आदर
सन्मान तथा च्वन ।

भन्ते ! जि न्हापा छक युद्धे वना ऋषिदत्तं छगू आश्रम
माल, अले अन हे वना च्वं वना । भन्ते ! अले व ऋषिदत्तं चान्हे
लिवाक तकनं धर्मया खँ जक ल्हाना च्वन । देनेत नं वं गुगु
दिशाय् भगवान् बुद्ध बिज्याना च्वंगु खः । उखे पाखे फुस लाका
जिथाय् तुति लाका घन । अले जिगु मने आश्चर्य व अज्भ भूत
जुल । थ्व ऋषिदत्त जिगु हे भोजन नया जिगु पाखें हे जीवन
हना यश प्राप्त यात तर जित उली सन्मान मया थ्व आयुष्मानं
गुली भगवान् बुद्धयात श्रद्धा गौरव तथा च्वंगु खः । अवश्य नं
थ्वं छुं खंका सीका तःगु दयेमा ।

भन्ते ! भगवान् छल्पोल नं क्षत्री खः । जिनं क्षत्री खः ।
भगवान् कोसल वासी (कोसल गोत्र खः) जिनं कोसल खः ।
भगवान् नं च्येदँ दत्त, जिनं च्येदँ दत्त । भगवान् क्षत्री खः । जि
भगवानयात सन्मान याय् योग्य खना । विचित्र प्रदर्शन याय्

योग्य खना अनेक कारण हे जिं भगवानयात सन्मान सत्कार
याय् मागु खना च्वना । भन्ते ! जि वनं वने जि ज्या यको दु ।

भगवानं - महाराज ! छल्पोलया समय छल्पोलं हे बिचा
याना बिज्याहुं । थुलि धार्स्यलि कोसल प्रेसेनदित भगवान् बुद्ध-
यात अभिवादन नमस्कार याना विहारं पिहां वल । तर पिने
सेनात छह्न नं मडु । दासी याके न्यन गो ? सेनात गन वन ?

दासीं— महाराज ! इपिं सकलें श्रावस्ती वने धुं कल ।
थ्व खँ जुजुं इमिगु जाल फुकं सीकल । अन थः भिचा अजातशत्रु
मदत कया विडहूभ ज्वंवे धका राजगृह स्वया वन । राजगृह थ्यो
बले लिवात । देशया ध्वाका ती धुं कल । उकिं जुजु पिनेन्तुं धर्म
शाला छगूलि च्वं वन । लें वंगु बखते कुअन्नया भोजन याना लः
न आपा त्वन । सुकुमार स्वभाव जुया निमित्त भोजन बांलाक
पचे मजुल । भारा ज्वीगु सुर जुल । तःकमद्धि पिने वना च्वं
वन । लिपा प्याहां वने मफुस्येंलि दासीया मूलेतुं फुस याना
द्यन । रोग भन भन बढे जुजुं वया द्यो त्वीथे च्वं बले जुजु मंत ।
दासी जुजु सीस्यलि जुजु आनाथ जुया मंत धका तःतसलं
खवल । व ख्वःगु सःताया आपालं मनूत मूं वल । गुलि वना व
खबर अजात शत्रुयात कं वन । राजा अजातशत्रु वया पाजु यागु
अग्नि सस्कार बांलाकयात । अले वं विडहूभ ज्वं वनेत सेनात
मूं कल तर मन्त्रीपिसं अजातशत्रुया तु त पालि डवना व ज्या
याके मव्यू ।

विडडूभ थःगु राज्य प्राप्त याना थःत निन्दा व उपहास
 न्यागु वैर भाव लुमंका शाक्य तयेत विनाश याय् शाक्यत फुकं
 सिधयेके धका आपालं सेनात मुंका राज दरवारं पिहां वया
 कपिलवस्तु स्वया वन । भगवान् बुद्धं थ्व खं सीका बन्धुपित
 उपकार याय् धका भोजन धुंका पलख आराम कया आकाश
 मार्गं कपिलवस्तु स्वया बिज्यात । छथाय् कदममायागु लिधंसा
 कया फेतुना बिज्यात ।

उखे सिमाने विडडूभयागु भूमि भागे हलंपूर्ण जुया च्वंगु ।
 तःमागु बरमा छमा दु । विडडूभनं अन हे छावनी दयेका च्वना
 च्वंगु खः । विडडूभं भगवान् बुद्ध हःमदुगु कदममाय् लिधंसा
 कया बिज्याना च्वंगु खना, अन वना भगवान् बुद्धयात अभिवा-
 दन यायां घाल-भन्ते ! छल्पोल छाय् थन्या थाय् च्वना
 बिज्यानागु उखे बिज्याहुं नु । अन तःमागु बरमा दु ।

महाराज ! जित थन हे ज्यु थःथितिपिंगु किपालु हे थन
 जित स्युचुगु जुल ।

विडडूभं भगवान् बन्धुपिंगु रक्षार्थ बिज्यागु धका सिकल ।
 अले व भगवान् बुद्धयात अभिवादन याना मल्वास्ये श्रावस्ती तुं
 ल्याहां वन । शास्तानं इपि वंस्येलि जेतवन विहारेतुं ल्याहां
 बिज्यात ।

विडडूभया नुगले हनं छनू वहे पुलंगु खं लुमना तंपिकना
 शाक्यत फुकेत न्हापाथंतुं सेना मुंका वल । भगवान् हनं वखं

श्वीका न्हापालाक वया अन हे च्वना विज्यात । थौंनं विडडूभं
कदम मूले भगवान् बुद्ध विज्याना च्वंगु खन ।

थौंनं भगवान्या अभिप्राय सीका व मल्वास्ये ल्याहां
वन । थुगु प्रकारं स्वकतक शाक्यपिंगु रक्षाया निर्मित्ति परिश्रम
याना विज्यात । विडडूभं धासा प्यक तकनं शाक्यपिसंयागु अप-
मानया तं ज्वना वया हे च्वन । अले भगवान शाक्यपिंगु पूर्व
विपाक पाखे बिचा छुत, इमिगु विपाक न्ह्योने वया च्वंगु खना,
हुं पाखेनं पने मफैगु खंस्येलि उपेक्षा याना विज्यात । इपि सकले
मिले जुया न्हापा, नदी विष होला आपालं प्राणीपित हत्या याना
वःगु दुगु जुया च्वन ।

विडडूभयात वैरभाव घडी घडी हे लुमना वया प्यक
खुसी नं शाक्यत खना तं पिकना शाक्यत ख्यायूत आपालं स्येनात
मुंका कपिलवस्तु वन । शाक्य तस्ये थ्व खबर सिल । इमि सल्हा
जुल । इमिसं थन्यागु धर्म पालन याय् धुंकुगु खः । थःगु ज्यान हे
फुस्तानं प्ररप्राणी हिंसा मयाय्गु । तर थौं इमित ल्वाय् मागुवाच
जुल । इमिगु ज्यांनया समस्या न्ह्योने वल । अले शाक्य तयेगु
बिचे थथे खं जुल । भ्नीपि फुकं ल्वाय्गु नकल याना कसे जुया
प्याहां वने, इमित कयेकेगु बाहान याय् तर धनुषं मखु थाय्
मखु थाय् कयेका छे । इमित मलाइगु कथं कयेका छे, सुं छम्हे
सिनं नं इमित लाक कयेका ख्याय्गु याय् मते । थ्व हे खं ज्वना
इपि फुकं ल्वायूत धनुष ज्वना पिहां वल । इमिसं मनूत छले यायां
धनुषं कयेका च्वन ।

विडडूभ ऐ ! ऐ !! शाक्यत थःगु ज्यान हे वंसा युद्ध याङ्क
मखु धागु । तर थौं फुक शाक्यत ल्वावया च्वन । धका वं थः
सेनात लिसाला गोह्व पाजुल स्व धका निना स्वत । तर ल्हवा हे
पा मजुगु खन । अले व हकनं न्ह्ये व्वात । थः स्येना तयेत उर्जि
न्यं कल । स्वः महानाम शाक्य व महानाम शाक्यया पक्षपि तोता
बाकि शाक्य खलत छह्व हे ल्यंके मते ।

थनलि शाक्य तयेत तच्चःगु आफत जुल । छु याना नं
जीवन बचे ज्वीगु मस्यंन अले गुलि शाक्यत तृण (कुश) ज्वन ।
गुलि शाक्यत नल ज्वन थमिसं थथे छाय् ज्वंगु धासा भुठ खं
बचे ज्वोत खः । इमिसं जीवन वं तलेनं भुठ खं ल्हाय् मखु धाय्
धुं कुगु दु । अले इमित छिपिं सु ? शाक्य खःला धासा थव शाक्य
मखु तृणका धाङ्गु जुल हानं मेह्वसित छु छिपिं शाक्य मखुला
धासा थव शाक्य मखु नलका धका धाङ्गु जुल, अनलि महानाम
शाक्यया खल तृण शाक्य जुल । मेपि नल शाक्य जुल । अनं
बाकि दुपिं दुरुःवंपिं मचात तकनं बाकि मतस्ये फुक हे विडडूभया
सेना तस्ये स्याना विल । शाक्य तयेगु हा स्मेतं छिन्न भिन्न याय्
धुंका, विडडूभ थः पाजु आजु महानाम शाक्य नापं च्वना नयेगु
मती तथा महानाम शाक्ययात सःतके छोत । तर महानाम शाक्य
मोल्हीगु निमित्त नदी वना च्वन । शाक्यत धासा बरु ज्यान
छोया च्वनी, दासीया ल्हातं नयीपिं मखु । उर्किं महानामं मने
तल । यदि जी वना विडडूभ नापं च्वना मनल धासा वं जित नं
स्याना छे फु । उर्किं वयागु ल्हातं सी स्वया स्वयंम सीना वनेगु

भि खना धका महानाम शाक्य नदी क्वा वन । अबले अन
 वयागु पुण्यया प्रभावं नाग भवन काना वल । नाग गणपिसं नाग
 भवन कागु खना, कारण माला ल्वीकल । अले नागत नाग लोकं
 वया महानाम शाक्य यात थःगु फंनाय् तथा नाग भगन यंकल ।
 महानाम शाक्य नाग ल्वेके जक भिं निदँ तक च्वन ।

थुखे विडडूम महानाम शाक्य वै धका लिबाक तकनं
 पिया च्वन । तर मव । महानाम मवस्येलि इमि थःथ नयेगु सुर
 यात । अनं इपिं शाक्य खलत आपालं फुका ल्याहां वया नदी
 सिथे छावनी तथा बासं च्वन । उखुनु बंःनि बाय् च्वना च्वंगु छावनी
 हा दना वल । दुने सुं हे च्वने मजिल । सकलें पिने फिसले च्वं
 वल । उथाय् तच्चवं वा वल । नदी बढे जुया वया इपिं फुकं
 च्वीकल ।

विडडूमं शाक्यत स्यासेलि शाक्यत तच्चवत बांमलक सित
 धका पिने पिने आपालं बांमलाक खँ जुया च्वन । थ्व खं भगवानं
 सीका थथे धया बिज्यात, शाक्य खल तयेगु आयागु विपाकं
 बिचा याय् बने इपिं बांमलाक हे सित खः । तर न्हापा यागु
 विपाकं स्वत धासा छति हे बांमला मजु । छाय् धासा न्हापा
 इमिसं थःथ मिठे जुया नदी बिष होला आपालं प्राणी हत्या याना
 व गु दु । व हे विपाक थौं अमिसं भोग याना च्वन ।

हनं छनू धर्म सभाय् भिक्षुपिगु बिचे खँ पिहां वल । विड-
 डूमं शाक्यत स्यात तर वं थःगु मनोरथ बांलाक पुरेयाय् मखन
 थःया नाप नापं आपालं सेनात समुद्रे लाना सी माल ।

शास्ता वया न्यन—भिक्षुपि ! छिमिगु बिचे ह्यु खँ जुया
च्वन ?

भन्ते ! विडडूभया बारे थथे घया च्वनागु ख ।

भिक्षुपि ! ध्वं लोके लोक जनपिनी थ थगु मनोरथ पुरे
याये मलाय् वं हे घना च्वंगु गां यात खुसी च्वीका यंकिथे कालं
यंका च्वनी, घका थथे आज्ञा दयेका विज्यात —

पुप्फानि हेव पचिनन्तं व्यासतम नसं नरं ।
सुतं गामं महोवोव मच्चु आदाय गच्छती ॥

राग रूपि स्वां यात ध्वया च्वंपि मनु तयेत कालं अथे हे
नया यंकि गथे घना च्वंगु गां यात तःधंगु नदी वा वया च्वीका
यंकिगु खः ।

Dham बाखं कोचाल digital

बोध

धाय्का च्वने मागु फुक कर्मफल ख घका ।

बोधया थः मनं ॥

देका च्वनेगु छाया हकनं लिस बिया ।

मभिगु कर्म फल ॥

सह याय्गु थन क्षान्ति धर्म जुल न्हां ।

क्रो धैत वा छो थन ॥

देगु मैत्री ज्ञान सुद्ध चित्त जुये वं ।

फुना व द्वेष मनं ॥

शास्ताया उपदेश सत्य शील खः ।

दे केगु प्रज्ञा धन ॥

चृष्णाया उन मूल ज्वीवं मननं ।

निर्वाण सत्य खनी ॥

विवेकानन्द

— ❀ —

लेखकया मेमेगु सफु

प्रकाशित

१. लोक नीति
२. श्रामनेर विनय
३. लोक नीति पद्यमय
४. गृह शिक्षा
५. उत्तरा
६. अनन्तलक्षण सूत्र
७. कुमारकश्यप माता
८. श्यामावती
९. बालबौद्ध शिक्षा
१०. सामकुमार
११. त्रिरत्न बन्दना व पूजा विधि नेपाली भाषा
१२. महासत्तिपट्टान सूत्र
१३. मैत्री भावना
१४. शाक्यकुलया क्षति ध्व छिकपिनिगु हे ल्हाती
प्रकाशितया प्रतिक्षा
१५. नेष्कर्म पारमिता तेमियकुमार
१६. मरणानु स्मृति

मुद्रक :- नेपाल प्रेस, ६/५९८ शुक्रपथ, कान्तिपुर ।